

جهش‌های گذشته در بازار ارز شکل نمی‌گیرد

نایب‌رئیس اتاق بازرگانی ایران و روسیه با اشاره به اینکه بازار رسمی ارز به ثبات قابل قبولی رسیده و وضعیت این بازار از بلا تکلیفی خارج شده است، گفت: نوسانات ارزی در بازار غیررسمی، تابع شاخص‌های اقتصادی کشور نیست

گفت‌وگو

● با توجه به جهش‌های ارزی در ماه‌های پایانی سال گذشته، در ماه‌های اخیر شاهد مؤثر واقع شدن مدیریت بانک مرکزی بر بازار ارز کشور هستیم و تحلیل‌ها حاکی از ادامه روند آرامش بازار تا پایان سال است. نظر شما در این باره چیست؟

ثبات در بازار رسمی ارز قابل قبول است و وضعیت این بازار از بلا تکلیفی خارج شده است. به گونه‌ای که شاهد یک ثبات نسبی در بازار ارز نیامی هستیم و شرکت‌های دولتی و نیمه خصوصی ارز صادراتی را در این بازار عرضه می‌کنند. این در شرایطی است که در بازار غیررسمی ارز، به دلیل حجم معاملات اندک و دادوستدهای غیرقانونی، قاچاق و تحت تأثیر اخبار منفی بودن، بعضاً با نوساناتی مواجه است. این در حالی است که عمده حجم معاملات ارزی کشور در بازار رسمی و نیامی با روند باثباتی در حال انجام است که بخش عمده از ارزهای صادراتی کشور نیز در این بازار عرضه و تزریق می‌شود. متأسفانه برخی از مردم نیز به بازار غیررسمی که البته حجم معاملاتی بسیار اندکی هم دارد، توجه می‌کنند و این مسئله باعث شده تا اثرگذاری روانی این بازار زیاد باشد و بر بازارهای موازی تأثیر بگذارد.

● با اینکه در فضای مجازی و کانال‌های تلگرامی، برخی دلالتان بازار ارز به دنبال دامن زدن به نرخ‌ها و ایجاد جو روانی کاذب بوده‌اند، اما

بازار ارز در شرایط مناسب و پایدار قرار دارد. تا چه میزان مدیریت ارزی اخیر بانک مرکزی را در آرامش بازار مؤثر می‌دانید؟

معتقدم بازار غیررسمی که در شب عید ۱۴۰۲ با نرخ دلار ۶۰ هزار تومانی روبه‌رو بود، بسیار تحت تأثیر فضای روانی و اخبار مجازی است. این در شرایطی است که در بازار ارز دو نوع معامله بر اساس تقاضاهای انجام می‌شود، یکی تقاضای معاملاتی و دیگری تقاضای سوداگرانه یا سفته‌بازی است. تقاضای معاملاتی در بازار رسمی ارز انجام می‌شود و تقاضای سوداگرانه، یعنی بخشی از کسانی که می‌خواهند ارزش پول‌شان حفظ شود یا سرمایه‌گذاری انجام دهند، وارد بازار غیررسمی شده و دچار فضای سفته‌بازی و نوسان‌گیری می‌شوند. به بیان دیگر، معاملات در بازار غیررسمی، بر مبنای پیش‌بینی‌ها شکل می‌گیرد، به گونه‌ای که به یکباره همه خریدار و در زمانی دیگر، همه فروشنده می‌شوند و فضای نوسان‌گیری شکل می‌گیرد. بنابراین دیدگاه مردم در این بازار مؤثر است، اما باید توجه داشت که نوسانات ارزی در بازار غیررسمی، تابع شاخص‌های اقتصادی کشور نیست، بلکه بیشتر تحت تأثیر احساسات و پیش‌بینی‌های مردم نسبت به آینده است.

● برای اینکه بازار غیررسمی، کم‌رنج‌تر و محدودتر شود، چه راهکاری را پیشنهاد می‌دهید؟

ارز تک نرخی بهترین راه است و وقتی تک نرخ بودن ارز شکل بگیرد، نوسانات در بازار غیررسمی کم‌تر می‌شود. از سوی دیگر با ارز تک نرخ، تردید ندارم که جهش صادراتی خواهیم داشت.

● به نظر می‌رسد که سیاستگذار هم به این راهکار توجه دارد، اما معتقد است که با توجه به شرایط تحریمی، امکان اجرایی شدن ارز تک نرخ نیست.

برای پاسخ به این سؤال، یک مثال می‌زنم. الان دو گروه صادرات به کشور روسیه دارند. خب ۶۰ درصد کالاهای صادراتی به روسیه، مواد غذایی است. یک شرکتی با کارت دیگران کار می‌کند و ارز صادراتی را هم در بازار غیررسمی و آزاد می‌فروشد و شرکت دیگری که به صورت رسمی فعالیت و صادرات دارد، با دلار رسمی نیامی می‌خواهد بازگشت ارز داشته باشد. در نتیجه این روند باعث می‌شود که شرکت دوم نتوان رقابت با شرکت اول را نداشته باشد و رقابت را از دست می‌دهد. این مسئله مانع جدی در برابر صادرات به روسیه است. این در حالی است که زیرساخت‌های صادراتی به روسیه همچون قرارداد اوراسیا و روابط بانکی، کاملاً فراهم است، ولی جهش صادراتی قابل توجه، محقق نشده است، زیرا شاهد ارز چند نرخ و بازار غیررسمی هستیم.

● به نظر شما فعالیت مرکز مبادله

ثبات بخشی به بازار ارز و تثبیت اقتصادی، از رویکردهای مهم بانک مرکزی در چند ماهه اخیر بوده است. بسیاری از صاحب‌نظران اقتصادی معتقدند در شرایط تورمی، بانک مرکزی در مقام سیاستگذار ارزی می‌بایست نقش آفرینی کند و با کنترل و تعدیل نرخ ارز، به مدیریت تورم کمک کند. این در شرایطی است که با گذشت بیش از هفت ماه از سال و با وجود فشارهای تحریمی و تحولات بین‌المللی، نرخ ارز در بازار رسمی و غیررسمی کشور، در یک محدوده مشخصی و نوسان داشته و بازار ارز در شرایطی قرار دارد. نایب‌رئیس اتاق بازرگانی ایران و روسیه در این باره معتقد است که در بازار رسمی به دلیل حجم معاملاتی گسترده آن، نرخ ارز از ثبات قابل قبولی برخوردار است و در بازار غیررسمی نیز با توجه به تقاضاهای سوداگرانه یا سفته‌بازی، نرخ ارز آزاد دچار نوسان می‌شود که به دلیل حجم اندک معاملات ارزی در این بازار است و تأثیری بر تجارت کشور ندارد و بیشتر جنبه روانی و انتظاری دارد. در ادامه مشروح گفت‌وگو با کامبیز میرکریمی، نایب‌رئیس اتاق بازرگانی ایران و روسیه را می‌خوانید:

ارز و طلای ایران، اقدام مؤثری در راستای ثبات بازار ارز و محدودتر شدن بازار غیررسمی بوده است؟

بله مؤثر بوده است. هر چند به نظر من در اقتصاد نباید هدف‌گذاری صرفاً نرخ ارز و نوسانات آن باشد. هدف‌گذاری در اقتصاد، باید بهبود فضای کسب و کار باشد. معتقدم در این شرایط ضرورت دارد که حساسیت‌های ارزی نرخ ارز را کاهش دهیم و بازارهای رسمی و معاملات آربیتراژ را گسترش دهیم که این مسیر به تعدیل نرخ ارز نیز کمک می‌کند. همچنین باید به این نکته نیز توجه شود که هر قدر سیاستگذار به این سمت حرکت کند که حجم بازار نیامی تقویت و گسترده شود، نوسان بازار غیررسمی نیز کم‌تر می‌شود.

● موضوع آزادسازی منابع ارزی ایران در تحقق ثبات بازار ارز را چگونه ارزیابی و تحلیل می‌کنید؟

ابتدا باید در نظر داشت که این منابع ارزی آزاد شده قرار نیست به بازار ارز تزریق شود، چرا که این ارزها طلب بانک مرکزی است و دولت در گذشته این ارزها را خرج کرده، بنابراین در این شرایط بازگشت منابع ارزی به سبب ارزی بانک مرکزی، قطعاً در تأمین کسری بودجه و مدیریت رشد نقدینگی و مهار پایه پولی، مؤثر است. هر چند خبر آزادسازی منابع ارزی بلوکه شده باعث شد تا بازار ارز از این مسئله تأثیر بگیرد. باید در نظر داشت که بازار ارز، بازاری به شدت فزاینده است و دلاری که به شکل

خروج سرمایه به چرخه اقتصادی کشور خارج شده‌اند، با تأثیر گرفتن از اخبار مثبت پیرامون تقویت درآمد‌های ارزی، ممکن است به چرخه ارزی و اقتصادی بازگردند. مهم‌ترین بستر برای بازگشت ارز به کشور، ثبات سیاسی و اقتصادی، پیش‌بینی‌پذیری مقررات دولت و اجرای قانون بهبود فضای کسب و کار است.

● حذف تدریجی دلار و

متنوع‌سازی سبد ارزی کشور در دستور کار قرار دارد و بانک مرکزی در مراسم اربعین امسال، حذف دلار را با موفقیت انجام داد. دیدگاه کلی شما درباره دلارزدایی و مبادله با ارزهای غیردلاری چیست؟

همه جای دنیا تمایل دارند که سبد ارزی آنها متنوع شود. هر چند در اینکه فعلاً دلار پُرفرترترین ارز دنیاست، کسی تردید ندارد. ولی هر چقدر ارزهای دیگر بتوانند شرایط نزدیک به دلار را ایجاد کنند، می‌توانند در سبب ارزی سایر کشورها نیز قرار بگیرند. مثلاً روبل روسیه با وجود نوسانات و شوک‌های شدید، اما همچنان قابل اعتماد است. بنابراین بانک‌ها و صاحبان کسب و کار کشورمان، وقتی با روبل معامله می‌کنند، آسیب چندانی نمی‌بینند و حتی در مواردی هم به نفع‌شان است.

بانک‌های مرکزی دنیا هم تا حد امکان، سبد ارزی خود را متنوع می‌کنند تا به دلار وابسته نشوند. چرا که دلار، ارزی است که توسط دولت آمریکا، سوءاستفاده سیاسی می‌شود، بنابراین کشورهایی که استقلال نسبی دارند سعی می‌کنند تا سهم دلار را از سبد ارز کاهش دهند و سایر ارزها را در این سبد قرار دهند. این مسئله در پیمان‌های منطقه‌ای بیشتر قابل توجه است. مثلاً در پیمان منطقه‌ای ایران و روسیه که با برداشتن مرز گمرکی ایجاد می‌شود، روبل می‌تواند جایگزین خوبی باشد. حتی درهم امارات و دینار عراق هم در این سبد ارزی می‌تواند جای داشته

باشد. در دهه ۷۰ و اوایل دهه ۸۰ هم ریال ایران به دلیل درآمد‌های خوب ارزی و ثبات سیاست‌های اقتصادی قبل از تحریم‌ها، دارای ثبات نسبی خوبی بود و در نتیجه ریال ایران هم در سبب ارزی کشورهای همسایه همچون جمهوری آذربایجان، افغانستان و ارمنستان قرار داشت، بنابراین با توجه به حجم و تنوع اقتصادی‌ای که ایران دارد، اگر ریال به یک ثبات نسبی برسد، می‌تواند در سبب ارزی خیلی از کشورها قرار بگیرد. جای گرفتن ارز یک کشور در سبب ارزی کشور دیگر، به تبادل پولی و مدیریت نقدینگی و تورم کمک می‌کند.

● افتتاح حساب‌های ارزی، باعث واقعی شدن نیازهای ارز خدماتی شده است. بسیاری از کارشناسان این اقدام را در مدیریت مصارف ارزی مؤثر دانستند. شما چه نظری در این باره دارید؟

این رویکرد خوبی بود که باید حتماً انجام می‌شد و باعث شده تا ارز به جای خانه مردم، در حساب بانکی باشد. در مجموع تصمیم درستی بود که توسط بانک مرکزی گرفته شد و باید در نظر داشت که در هیچ جای دنیا به راحتی پول نقد به مردم نمی‌دهند و پول باید در حساب بانکی باشد.

جای خالی ریال ایران در سبد ارزی کشورهای همسایه

برش

در دهه ۷۰ و اوایل دهه ۸۰، ریال ایران به دلیل درآمد‌های خوب ارزی و ثبات سیاست‌های اقتصادی قبل از تحریم‌ها، دارای ثبات نسبی خوبی بود و در سبب ارزی کشورهای همسایه همچون جمهوری آذربایجان، افغانستان و ارمنستان قرار داشت، بنابراین با توجه به حجم و تنوع اقتصادی که ایران دارد، اگر ریال به یک ثبات نسبی برسد، می‌تواند در سبب ارزی بسیاری از کشورهای قرار بگیرد.

نتیجه افزایش نرخ ارز فقط رانت است

نمی‌توان تصور کرد که صادرات با افزایش نرخ ارز، بدون دامن زدن به تورم داخلی، گسترش پیدا کند. راه گسترش صادرات که از میزان تورم هم می‌کاهد و در نهایت به رونق تولید خواهد انجامید، افزایش قدرت پول ملی است

محمدرضایزدی زاده اقتصاددان

این روزها برخی این گزاره را مطرح می‌کنند که افزایش نرخ ارز به رشد صادرات کمک خواهد کرد. در این رابطه باید این نکته را مورد توجه قرار داد که احتمال روی دادن چنین اتفاقی بعید نیست، اما قدم‌مسلم عمر کوتاهی خواهد داشت و آنچه که بدون تردید پس از افزایش نرخ ارز

روی می‌دهد، ایجاد رانتی خاص برای یک گروه و متضرر شدن عامه مردم است. اقتصاد برخی از کشورهای شرایط خاصی دارد و این موضوع پیش از بیان چنین ایده‌هایی باید در نظر گرفته شود. در مورد کشورهایی که ویژگی‌هایی شبیه به ما دارند، تمام نظریه‌های اقتصادی بر این نکته تأکید دارند که تنها وسیله مبادله در چنین اقتصادی پول ملی است، بنابراین چنانچه وسیله دیگری جایگزین پول شود و از قضا امتیازاتی هم داشته باشد، پیامدهایی مانند سقوط پول ملی خواهد داشت. پیامد دیگر آن هم این است که ارز،

شاخص قیمت‌های واقعی خواهد بود و بی‌ثباتی به بار می‌آید. در چنین وضعیتی هراندازه نرخ ارز در کشور بالا برود بر هزینه‌های تولید افزوده خواهد شد. بنابراین نمی‌توان تصور کرد که صادرات با افزایش نرخ ارز، بدون دامن زدن به تورم داخلی، گسترش پیدا کند. این وضعیت زمانی امکان‌پذیر می‌شود که برای پول جایگزینی ایجاد نشده باشد و به عنوان شاخص قیمت به حساب نیاید. فروشنده، کالای خود را با قیمت آزاد بازار ارز تطبیق می‌دهد، پس در صورتی که نرخ ارز افزوده شود، تورم هم

افزافه خواهد شد که در این حالت قدرت خرید مردم پایین می‌آید و بالطبع از میزان قدرت تقاضا هم کاسته می‌شود. اتفاقاً راه گسترش صادرات که از میزان تورم هم می‌کاهد و در نهایت به رونق تولید خواهد انجامید، افزایش قدرت پول ملی است. افزایش قدرت پول ملی با رشد تقاضا و کاهش هم‌زمان قیمت‌ها صورت می‌گیرد که در نهایت به کاهش تورم و رفع رکود منجر می‌شود. این کار در شرایط کشور ما یک راه‌حل بسیار سهل‌الوصول دارد که آن هم حذف جایگزین‌های پول ملی در اقتصاد داخلی است. به این معنا،

حذف امتیازاتی که باعث افزایش قیمت ارز می‌شود و کاهش ارزش پول ملی را منجر شده، باید در دستور کار باشد. مهم‌ترین امتیازاتی که در این خصوص باید برای حذف مورد توجه قرار گیرند، نقل و انتقال بدون نیاز به ثبت، وسیله مبادله در اقتصاد زیرزمینی، پرداخت رشوه، فرار مالیاتی و... است که به عنوان جایگزین پول ملی استفاده می‌شوند که به مراتب امتیازات بیشتری هم دارند. هر اندازه تقاضای آن بیشتر باشد، قیمت هم بالاتر خواهد رفت. بنابراین در صورتی که بانک مرکزی قرار است در

جهت انجام مهم‌ترین وظیفه‌اش در قانون پولی و بانکی که صیانت از پول ملی است، قدم بردارد باید قانون که تأکید دارد تنها وسیله مبادله، پول ملی است را به طور دقیق اجرایی کند و اجازه استفاده از این موارد را با کنترل گردش پول و ارمنستان قرار دهد، بنابراین با توجه به صادرات به جایی نمی‌رسد، بلکه بازارهای جهانی را هم از دست خواهیم داد. متأسفانه روزانه عده‌ای از این مدل نظرات بدون هیچ اندیشه‌ای نسبت به آینده مطرح می‌کنند، در حالی که شرایط فعلی ایجاد می‌کند دقیق‌تر سخن گفته شود.